

Reaktiot Suomessa Unkarin kansannousuun syksyllä 1956

Unkarin kansannousu alkoi opiskelijoiden mielenosoituksesta Budapestissa 23.10.1956 ja laajeni nopeasti väkijoukkojen kahakoiksi poliisin ja armeijan kanssa. Neuvostoliiton joukot yrittivät rauhoittaa tilannetta, mutta taistelut kiihtyivät. Valtaan noussut uudistusmielinen hallitus sai kuitenkin aikaan aselevon ja aloitti neuvottelut neuvostojoukkojen poistumisesta. Se julisti sisäisen uudistusohjelman ja Unkarin eroavaksi Varsovan liitosta. Marraskuun alkupäivinä Neuvostoliitto teki aseellisen intervention, jonka tuloksena vastarinta murskattiin ja valta maassa palautettiin Neuvostoliitolle uskollisille kommunisteille.

Suomessa seurattiin Unkarin tapahtumia huolestuneina. Unkarilaisia pidettiin sukulaiskansana, ja monella oli sinne vielä vanhoja suhteita sotaa edeltäneeltä ajalta. Suhtautumiseen vaikutti maiden asema Neuvostoliiton läheisessä vaikutuspiirissä, ja molemmilla oli sen kanssa yya-sopimus, joskin Suomen osalta rajoitetumpi. Erona oli se, että Unkari kuului itäblokkiin ja maassa oli ollut miehitysjoukkoja koko sodanjälkeisen ajan.

Lehdistö Suomessa asettui kommunistien äänenkannattajia lukuun ottamatta selvästi unkarilaisten puolelle ja Neuvostoliittoa vastaan. Tietonsa suomalainen lehdistö sai lähes yksinomaan läntisiltä uutistoimistoilta.

Ulkopoliittinen ongelma kehittyi, kun Suomelta vaadittiin YK:ssa kannanottoa Unkarin tapahtumiin. Niitä käsiteltiin samanaikaisesti Suezin kriisin kanssa. Suomi oli vasta edellisen vuoden lopulla hyväksytty YK:n jäseneksi, joten kyseessä oli ensimmäinen yleiskokouksen istuntokausi. Suomalaisilla ei siis ollut aikaisempaa kokemusta eikä vielä toimivia suhteita muihin maihin, ja se haittasi suuresti alkuvaiheen toimintaa.

Presidentti Kekkonen seurasi aktiivisesti tilanteen kehittymistä ja sen käsittelyä YK:ssa. Kun Kekkonen kuuli, että vastakkain olivat lännen ja Neuvostoliiton päätöslauselmaehdotukset, hän otti yhteyttä presidentti Paasikiveen. Tämä neuvoi asettumaan Neuvostoliiton kannalle. Kekkonen oli samaa mieltä ja antoi sen mukaisen äänestysohjeen.

Ulkoasiainministeriön johto ja YK-edustusto suosittivat kuitenkin pidättymistä äänestyksestä ja saivat sille Kekkonen hyväksynnän. Näin luotiin Suomen äänestyskäyttäytymiselle ennakkotapaus, joka itse asiassa vastasi Paasikiven aikoinaan muotoilemaa linjaa pysymisestä suurvaltakiistojen ulkopuolella. Yleiskokouksen puheenvuorossa Suomi toivoi, että osapuolet voisivat sopia neuvostojoukkojen poistumista ja unkarilaisten ihmisoikeuksien turvaamisesta.

Suomessa lehdistö arvosteli ankarasti hallituksen kannanottoja ja erityisesti irtautumista YK:n äänestyksissä muiden pohjoismaiden linjasta. Oikeistolehdistö syytti Suomen kantaa liian varovaiseksi. Vasta vähitellen opittiin, että YK-äänestyksissä oli syytä olla realistinen.

Lähteinä mm: Jorma Kallentautio, Suomi kylmän rauhan maailmassa (2005), s. 37 - 41; Timo Soikkanen, Presidentin ministeriö (2003), s. 193 - 197 ja Juhani Suomi, Kriisien aika (1992), s. 64 - 69.

